

Ostravské Divadlo Petra Bezruče uvádí zítra další zajímavou premiéru sezóny

Žerty s čerty rozhodně nejsou

JANA PITHARTOVÁ

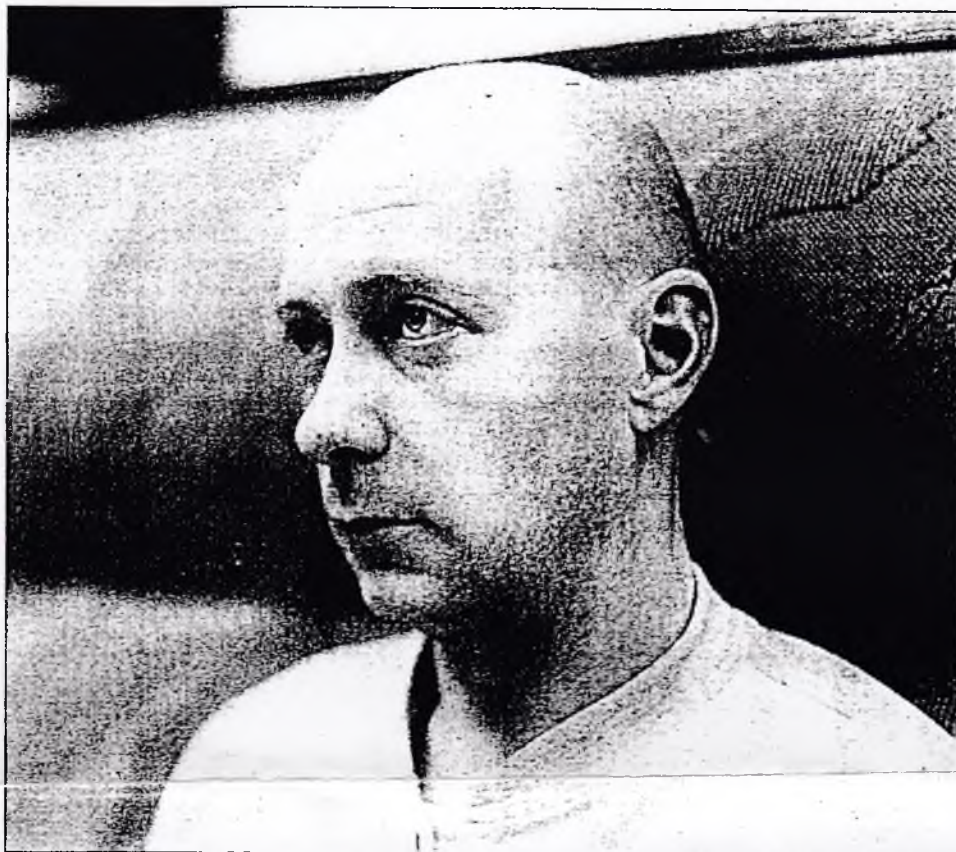
OSTRAVA. Ostravské Divadlo Petra Bezruče zahájilo letošní sezónu veselým pohádkovým kabaretem O rybáři a jeho ženě. Následujícími dvěma tituly zabrousilo do velmi „vážných vod“ velkých slavných tragédií, Shakespearova Hamleta a Lorkovy Bernardy. Na zítřejší premiéře komedie Žert, satira, ironie a hlubší význam německého autora Christiana Dietricha Grabbeho by měl v řadách diváků zaznít zase smích. Ale kdo ví? Možná režisér inscenace Václav Klemens.

Žert, satira, ironie a hlubší význam... Od takového názvu bych čekala spíš literárněvědnou studii či esej než veselohru. Na co se má divák vlastně připravit?

V názvu hry jsou obsaženy prostředky autorské výpovědi. Příběh této hry je pro Grabbeho záležitostí podružnou, jenom žertem. Tři uchazeči o duši, tělo a majetek krásné mladé baronesy, mezi které se zaplete ještě čert, to je pouze odrazová plocha pro rozvíjení groteskních situací, vtipů, satirických výpadů proti divadlu a jeho divákům, kritikům a literatuře. V případě naší inscenace jsou některé momenty rozvíjené prostřednictvím písniček. Bude to komedie velmi nevázaná, tedy „brožovaná“, jak by řekl knihař!

Bude to legrace? Sám autor hry se nebral příliš vážně. Když to dokážeme i my – mám na mysli jak tvůrce, tak diváky – pak to legrace bude.

A co s tím hlubším významem?

Režisér Václav Klemens

Foto: Lucie Giurková

V tom je pro mě i ten hlubší význam. Grabbe nejenže zesměšnil všechny a všechno kolem sebe, ale vysmívá se i sám sobě, takže potrefené osoby mu snad prominou.

Co je to ten zásadní světový názor, na kterém je dle podtitulu tato veselohra založena?

Přece že čerti jsou! Jedna postava hry existenci čerta odmítne přijmout, a tím sama sobě připraví muka přímo pekelná.

Grabe je nazýván „opilým Shakespearem“. Proč Shakespearem a proč opilým?

Takhle ho nazval básník Heine. A když to sousloví rozložíme, ztratíme nejen krásné slovní spojení, ale i jeho smysl.

Psal, pokud vím, především hry s historickými náměty. „Žert...“ je z jeho současnosti. Jak se propojuje s naší současností?

Naprostá většina zcela konkrétních a adresných vzkazů tehdejšímu literárnímu světu, se kterými si Grabbe vyřizoval účty, při naší úpravě odpadla. Zůstaly Grabbeho výpady, které mají platnost i pro dnešek, a především zůstala jeho rozpoutaná hra, plná autor-

ských improvizací, neskutečných situací a osobitého humoru.

Hlavní postavou hry je Čert (v podání Miluše Hradské). Odnese někoho?

Ten čert nemá na zemi od autora žádné významné poslání. Prostě v pekle se gruntuje a toto čertí mládě, aby nepřekázelo, si musí jít hrát ven.

V pozvánce na představení je psáno, že bude sehráno za přítomnosti autora...? Vážně? Ten Grabbe! Ani ztráta fyziologické identity mu nezabránila s námi nadále žertovat.

Vítězslav Kryška - básník Krysmor a Petr Holenský - pan Houska v ostravské inscenaci Ch. D. Grabbeho

Snímek LUCIE GURKOVÁ

Grabbe řadí v Ostravě

Po Hamletovi a Lorcově Bernardě se Divadlo Petra Bezruče odvážně pustilo do oživení nesnadné Grabbeho veselohry **Žert, satira, ironie a hlubší význam**. Už samotný název hry je možno přijmout doslovně. V doslovnosti si zde Grabbe libuje, ať se jedná o jakýkoli nesmysl či skok fantazie jeho zmučené duše. Téměř dadaistická stavba dramatu skutečně obsahuje i hlubší, truchlivý význam. Režisér Václav Klemens se pečlivě naladil na Grabbeho šlejiící notu a vytvořil z podivně strohého textu živou, nakažlivě hravou inscenaci.

Velkou zásluhu na tom má zvolené obsazení nejvýraznějších rolí. Čerta překvapivě hraje žena - Miluše Hradská - a to s takovým šarmem a samozřejmostí, jež by do této role muž sotva vnesl. Švejkovsky vykutáleného vesnického kantora představuje Norbert Lichý a třetí nejvýraznější figurou se díky režii stává pan Lomský - Petr Houska j. h. - hybrid strašlivého Romea a Quasimoda v růžovém oblečku.

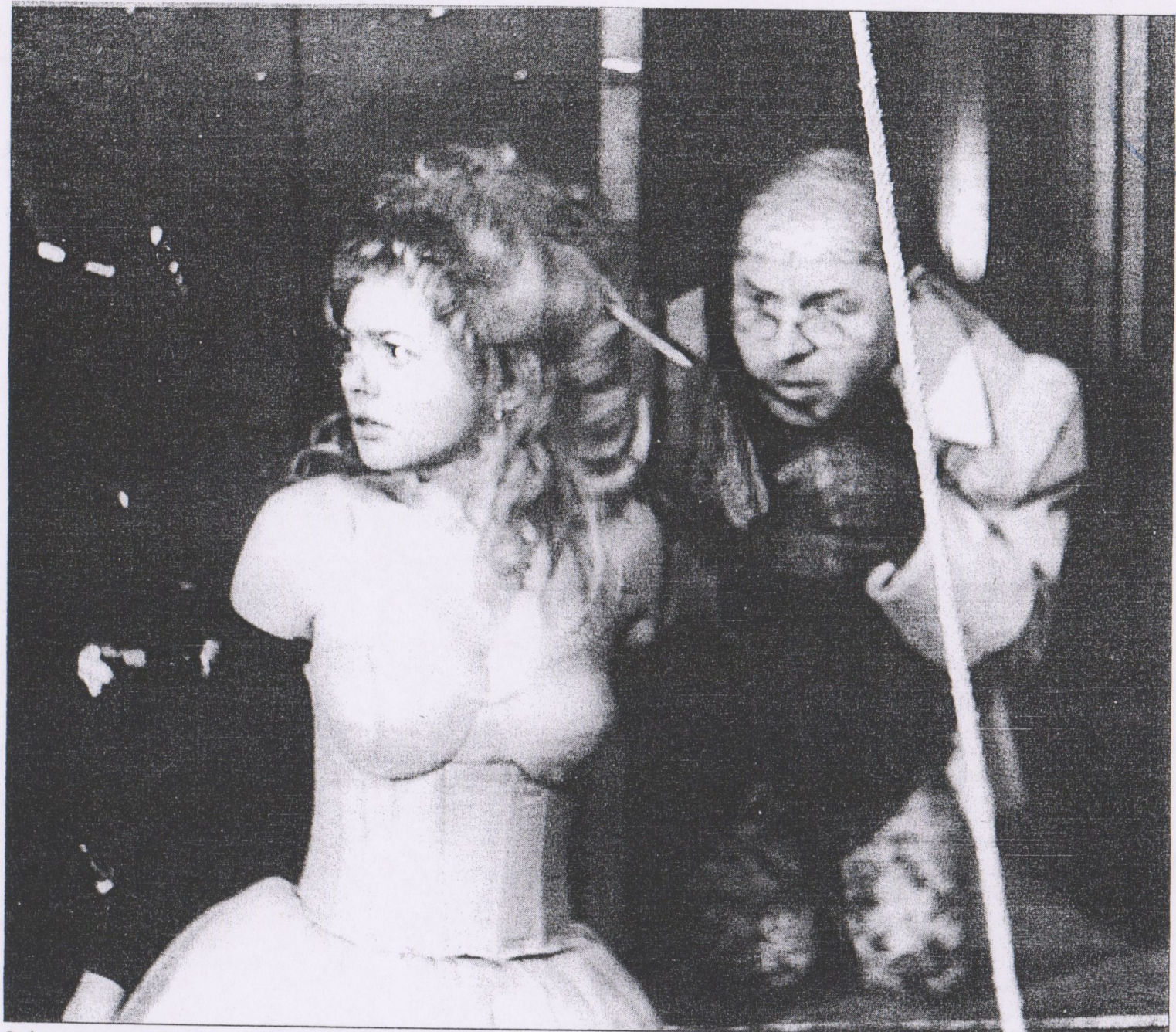
Jakožto nejvíce chvályhodné se mi na Klemensově režii jeví neúnavná snaha neopustit ani na chvíli zásadní odpomst, jež v sobě Grabbeho drama nese. Odporné jsou všechny postavy bez výjimky a u Klemense jsou si navíc viditelně odporné i navzájem. Protože samotný děj není příliš důležitý, vymknutá fantazie řadí napříč fragmenty příběhu. Vše dynamizuje a člení živý hudební doprovod ve zdařilém jarmarečně-bluesovém ladění a promyšlené »nevkusně« teatrální kostýmy.

Grabbeho nenávisť k pisálkům německé literatury jeho doby, k neschopným politikům a recenzentům je v podání DPB rozšířena taktéž na české učitelky, které by ani čert v pekle nechtěl. Jelikož je Grabbe důsledný autor, zapojí do závěru hry sám sebe jako element, jenž se svou odpomstí vyrovná postavám hry. Jeho postavy se ho zřeknou,

zavřou před ním dveře a nechají ho zhroutit se k jejich prahu...

GABRIELA VAVŘÍNOVÁ

Divadelní společnost Petra Bezruče v Ostravě - Christian Dietrich Grabbe: **Žert, satira, ironie a hlubší význam**. Překlad Zbyněk Sekal. Režie Václav Klemens, dramaturgie Petra Kohutová, výprava Marta Roszkopfová, hudba Nikos Engonidis. Premiéra 17. prosince 1999.

Snímek ze hry

Foto: Lucie Burková

V ostravském Divadle Petra Bezruče vsadili na náročnější dramaturgii **Žert, satira a hlubší význam**

LADISLAV KNIŽÁTKO

OSTRAVA. Divoce rozháraný génius německého dramatika Christiana Dietricha Grabbeho se v sarkastickém šklebu obrací k obecenstvu snad nevděčněji ve své hře „Žert, satira, ironie a hlubší význam“.

Autor se zde stává jakýmsi předchůdcem expresionistů, nechybí mu nápaditostí posvěcená hravost nezávislého literáta. Život kolem sebe komentuje s „nesnesitelnou lehkostí“. Jeho prostořekému peru neuniknou literární kolegové a spoluobčané. Svoji hořkou porci si samozřejmě odnesou divadelní recenzenti, dostane se i na obecenstvo v hledišti a svým dílem spravedlivě pamatuje i autor sám na sebe. Stále v rozverně hu-

morném tónu, v poloze nápaditě fabulovaných situací. Karikující pohrávání si s dobovými literárními konvencemi a postupy se zaplétá v předivo příběhu, který je však jen pouhou záminkou k sršatě rozverně parodii.

RECENZE

Scénickou podobu tomuto literárně inspirovanému divadelnímu kusu dal v ostravské Divadelní společnosti Petra Bezruče režisér Václav Klemens. Podařilo se mu to s bohatou obrazotvorností a stylou elegancí.

Žertovná nadsázka výsměšně dobrodružného líčení pobytu čerta (Miluše Hradská) na Zemi – kde se ocitl, protože v pekle gruntuje – dostává konkrétní podobu důsledně ironizujícími prostředky. Herecká stylizace je zde v jednotlivých výkonech rozvíjena s nepodbíživou roztomilostí. Režisér přísně dbá na to, aby

forma groteskního zkreslení byla stále udržována v přesných proporcích. A tak se ucho i oko divákovy vysloveně potěší vykutáleným vesnickým kantorem Norberta Lichého, temperamentní urozenou Adelaidou Lucie Žáčkové, svobodným pánem Kruťsem Daniela Zaoral a či znamenitě vystiženým básníkem Krysomorem Vítězslava Kryského.

» Žertovná nadsázka výsměšně dobrodružného líčení pobytu čerta «

Brilantní studií nevzhlednosti je zpodobení pana Lomského hostujícím Petrem Houskou z opavského divadla. Jeho kolega Josef Kaluža zase vytvořil svérázného přírodopisce, Roman Harok rozemává svým „natvrdlým“ Bohumilkem, synem to kováře Konráda (Jan Odl). Na specifickém původu představení se podílejí svými výkony i Mi-

loslav Čížek, Richard Krajčo, Markéta Viktorová, hostující Jakub Przebinda a další účinkující. Velmi podstatně k tomu rovněž přispěli Nikos Engonidis vtipnou hudební spoluprací, Marta Roszkopfová působivou výpravou a Petra Kohutová bystrým okem dramaturgyně.

Zdařilá konečná podoba inscenace znovu potvrzuje, že se v Divadle Petra Bezruče v Ostravě zformuloval a úspěšně naplňuje ambiciózní divadelní program. Vytváří se opravdově tvůrčí centrum sympatické umělecké přínosnosti a atraktivity. A tak nechme recenzenta projevít radost nad tím, že se mu představení beze zbytku líbilo. Nemusí si tak na sebe vztahovat kantorova slova jednoho z pěkných songů Tomáše Vaitka, které ve hře zaznívají: „Nadarmo jsem vědomosti vtluokal do hlav tupých. Vyčítám si plný zlosti, kam jsem se to upíchně.“

U Bezručů uvedli Grabbeho hru

OSTRAVA (ta) – Jako svou čtvrtou premiéru uvedla Divadelní společnost Petra Bezruče v Ostravě hru poměrně málo známého německého autora Christiana Dietricha Grabbeho *Žert, satira, ironie a hlubší význam*.

Podle lektora tohoto souboru Martina Režného napsal Grabbe tuto hru v roce 1822, ovšem uvést ji v původním textu bylo téměř nemožné. Autor jí dal podtitul „veselohra založená na zásadním světo-

vém názoru“. Kritizuje v ní tehdejší společnost, vědu i literaturu. A tak dramaturgyně Petra Kohutová společně s režisérem Václavem Klemensem museli nejen pořádně zapracovat na textu, ale také vyměnit dobové narážky za současné, jiné pasáže převedli do zpívané podoby.

„Hudbu napsal Nikos Angonidis, texty Tomáš Vůjtek. V inscenaci také hraje živá kapela, kterou tvoří Monika Semaničová, Pavel Johan-

čík, Jiří Tomášek a Roman Widenka,“ doplnil Režný. Odrazovým můstkem pro rozvíjení groteskních situací jsou tři uchazeči o duši, tělo a majetek krásné mladé baronesy, mezi které se zaplete čert.

Čerta v inscenaci ztvárnila Miluše Hradská, v dalších rolích hrají Norbert Lichý, Miloslav Čížek, Vítězslav Kryške, Lucie Žáčková, Jan Odl, Petr Houska, Josef Kaluža, Markéta Viktorová. Premiéra se uskutečnila 17. prosince.

Roli čerta hraje Miluše Hradská, kováře Jan Odl.

Květen v Divadle Petra Bezruče

Nejkrásnější měsíc roku začíná pro Divadelní společnost Petra Bezruče účastí na mezinárodním divadelním festivalu UNITHEA ve Frankfurtu nad Odrou, jehož dramaturgická rada vybrala do letošního ročníku inscenaci Vlci, kterou v DPB nastudoval polsko-německý režisér André Hübner Ochodlo. Herci Alena Sasínová-Polarczyk, Zdena Przebindová, Marcela Čapková a Kostas Zerdalogleu j. h. spolu s nezbytným zákulisním personálem tedy podniknou ve dnech 4.–6. května výjezd do Německa.

Blíží se konec divadelní sezóny a s ním i poslední příležitost zhlédnout v DPB některé inscenace, které se již neobjeví na repertoáru sezóny příští. V květnu proběhnou derniéry dvou inscenací, Grabbeho

hry Žert, satira, ironie a hlubší význam v režii Václava Klemense a Enquistovy Noci tribádek v režii Michala Przebindy.

Poslední premiéra letošní sezóny je učena dětem. Právě pro ně připravujeme pohádku Josefa Koláře Kocourek Modroočko v muzikálovém přepisu Petra Prchala s písničkami Marka Ebena. Premiéra se koná tentokrát v sobotu 27. května od 17 hodin. Příběh malého kotěte, které poznává radosti i útrapy kočičího života, až vyroste v kocoura tatínka, s nahlédnutím do originální kočičí kultury a s ukázkami kočičího jazzu potěší jistě nejen malé diváky, ale je dobrou příležitostí k rodné návštěvě divadla.

Na konci letošního března byla Divadlu Petra Bezruče

Noc tribádek Foto: L. Gurková

rozhodnutím zastupitelstva MMO prodloužena činnost do 30. června 2001. S tímto časovým horizontem plánujeme na divadelní sezónu 2000–2001 pět nových inscenací. Ještě v září uvedeme premiéru původního jazzového muzikálu Tracyho tygr, ve kterém uvidíte na jevišti celý soubor DSPB s Richardem Krajčem v titulní roli a také populární ostravskou kapelu The Gizd. Libreto napsal Jiří Nosek na motivy stejnojmenné novely Williama Saroyana, autory hudby jsou Vlastimil Šmída a Michal Žáček. Režisérem tohoto velkého muzikálového projektu je Jiří Seydler, který je v DPB podepsán už pod inscenacemi Sluha dvou

pánů a Jakub a jeho pán. Koncem letošního roku budou následovat poetické Malé noční hry Antonína Přídala v režii Michala Przebindy. V druhé polovině sezóny uvidíte komedii Zamilovaní ptáci aneb Sluha se vrací Carla Gozziho v režii Pavla Palouše a nové původní drama Orfeus a Eurydika na motivy řeckých mýtů v režii Michala Przebindy (tato inscenace bude součástí společného projektu ostravských divadel, jehož duchovními otci jsou Marek Pivovarov a Radovan Lipus, a jehož společným tématem je mýtus o cestě Argonautů za zlatým rounem). Sezónu bude uzavírat autorský hudebně divadelní projekt, připravovaný ve spolupráci s Jarkem Nohavícou a zabývající se rekonstrukcí skutečného příběhu Maryčky Magdonovy, známé z Bezručových Slezských písní. Označujeme ho zatím pracovním názvem „Causa Magdon“. Tvůrcem inscenace bude mladý režisér Ondřej Spišák, který se v DPB představil úspěšnou inscenací Balady o zloději koní v roce 1996.

K přehledu nabízených představení je třeba připomenout, že již od poloviny dubna prodáváme opět tři typy předplatného (studentské, klasické a premiérové) s řadou výhod a slev. V průběhu května začneme prodávat nový typ tzv. kupónového předplatného, s rozšířenými možnostmi využití. (jap)

Žert, satira, ironie a hlubší význam

Foto: Lucie Gurková

Soubor nastudoval Grabbeho hru

O s t r a v a - Jeden z nejpозорhodnějších německých dramatiků Christian Dietrich Grabbe, kterého znalec německé literatury Ludvík Kundera řadí k prokletým dramatikům nepochopeným dobou, bude uveden dnes v sedm hodin večer v ostravském Divadle Petra Bezruče. Režisér Václav Klemens nastudoval s Divadelní společností Petra Bezruče jeho nejznámější hru Žert, satira, ironie a hlubší význam.

Grabbe, kterého jiný významný literát Heinrich Heine trefně nazval "opilým Shakespearlem", napsal tuto veselohru "na téma zásadního světového názoru" ve dvaceti letech a odvážně v ní pranýřuje společnost, vědu a literaturu své doby. Ve svých radikálních názorech v lecčem připomene autentického filozofa Ladislava Klímu, který měl k jeho talentu náležitý respekt. "Grabbe ve svém díle nešetí nikoho, ani sám sebe, travestuje 'slanečkovou' literaturu své doby, od anglického gotického románu až k populárním truchlohram," zdůrazňuje dramaturgyně Petra Kohutová.

Geniálnímu autorovi ovšem chyběla náležitá sebekázeň. Jeho díla sice udivují tématickou odvahou a hýřící nápaditostí, díky touze po titánství se však obtížně inscenují. "Grabbeho veselohra s groteskními rysy je v původní podobě nehratelná, částečně zastaralá, technicky neproveditelná. Dobové narážky jsme proto museli vyměnit za současné, jiné nerealizovatelné pasáže jsme převedli s Tomášem Vůjkem do zpívané podoby," pokračuje Kohutová. Hudbu napsanou Nikosem Engonidesem

tříšti" před scénou, která každou píseň doprovodí v jiném stylu, od dechovky až po blues. "Třípatrová scéna Marty Roszkopfové trochu evokuje lidové divadlo, využívá jeho prvků mansionů, což jsou 'domečky', v nichž tehdy herci hráli. Také kostýmy budou hodně stylizované, pestřejší a barvitější než obvykle," dodává Kohutová.

Grabbeho veselohra by měla volně navázat na inscenaci satirické veselohry Leonce a Lena od jiného prokletého dramatika Georga Büchnera, kterou "u Bezručů" režíroval také Václav Klemens. "Grabbe mě přitáhl svou groteskností, která může být pro dnešního diváka poutavá. Již dříve jsem inscenoval jeho literární drama Don Juan a Faust a opětovně rád přijímám výzvu inscenovat na divadle obtížně realizovatelnou hru," prozrazuje. "Jde o žert, ne-li ptákovinu, hlubší význam je třeba hledat. Možná, že se z těch žertů poskládá, z těch věcí, které, ač jsou řazeny vedle sebe, spolu zdánlivě nesouvisejí. Může to odkazovat až k současným postmoderním postupům," uzavírá Petra Kohutová.

V inscenaci vystoupí Miluše Hradská jako Čert, Miloslav Čížek v roli Barona z Valetic, Lucie Žáčková jako Adelaida, jeho neteř, dvořit se jí bude Richard Krajčo coby pán z Vranova. Norbert Lichý zahraje vesnického kantora, Vítězslav Kryške básníka Krysomora a Daniel Zaoral pána Kruťase. Dále se představí Jan Odl, Roman Harok, Markéta Viktorová, Jakub Przebinda a hosté Petr Houska s Josefem Kalužou.

MARTIN JIROUŠEK

Autor je spolupracovník redakce

Divadelní společnost Petra Bezruče představí dnes v Divadle Petra Bezruče v Ostravě premiéru hry Christiana Dietricha Grabbeho Žert, satira, ironie a hlubší význam. Představení začíná v sedm hodin večer.

FOTO: MAFa - MARTIN POPELÁŘ

„Bezručáci“ a režisér Václav Klemens, to je věru tým!

Divadlo
pro posedlé
tvorbou

LADISLAV VRCHOVSKÝ

Premiéra hry Christiana Dietricha Grabbeho Žert, satira, ironie a hlubší význam potvrdila dávno známou skutečnost: Divadelní společnost Petra Bezruče sahá k výšinám téměř vždy, když se na realizaci její inscenace podílí tým: Václav Klemens (režie), Petra Kohutová (drama-

recenze

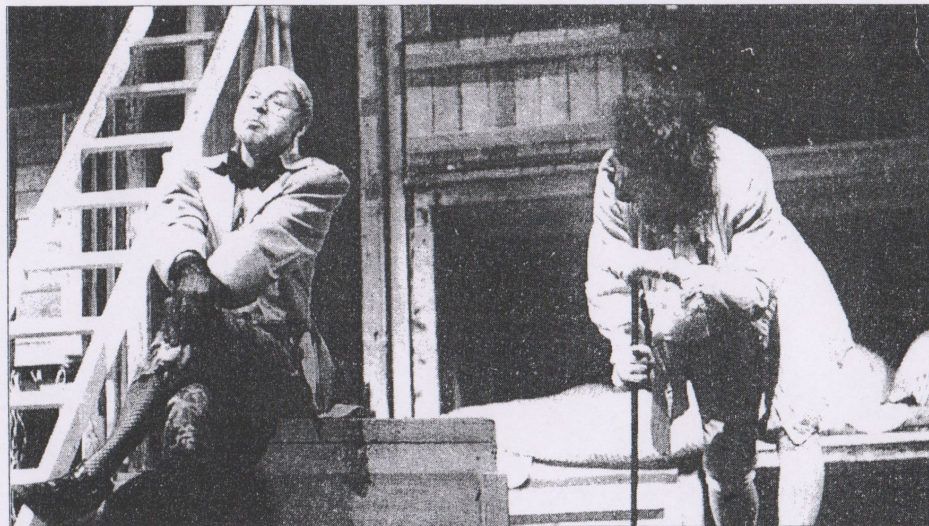
turgie), Marta Rozskopfová (scénografie, kostýmy), Nikos Engonidis nebo Norbert Lichý (hudba). Tato skvělá společnost už bohužel není v Ostravě pohromadě (Petra Kohutová odešla do divadla v Karlových Varech a u „Bezručů“ momentálně (k velké škodě všech) jen hostuje). Právě tento tvůrčí tým spolu s herci obdaroval ostravské diváky krásným vánočním dárkem - premiérovým představením nejvyšších kvalit.

Scéna je spíše konstrukcí plnou

symboliky a významových stavebních prvků odvíjejících se od textu a potřeb režie (a nic na ní není zbytečné či samoučelné), kostýmy v postmoderním výtvarném akordu dotvářejí sled jevištních obrazů a zároveň přesně charakterizují jednotlivé postavy, hudba svým žánrem činí hru naprosto současnou (a zároveň oslovuje mladého diváka odkojeného hudební scénou devadesátých let). V živém provedení (malý orchestr pod jevištěm) navíc výborně doplňuje herecké akce.

Režisér Klemens opět potvrdil bohatství své režijní invence, byť, jak je u něho zvykem, staví opět na přesně vybraných hereckých typech a schopnostech členů souboru.

Miluše Hradská hraje Čerta vydávajícího se za kanovníka jako ďábelským intelektem až k roztomilosti nadanou bytost, Norbert Lichý v kreaci alkoholem posedlého vesnického kantora místy dospívá ke skvělé klauniádě (klauniáda je i u ostatních postav téměř hlavním stavebním prvkem role), Lucie Záčková v roli Adelaidy oslňuje půvabem, Roman Harok jako Bohumílek se výborně stylizuje do roviny blahoslaveného chudého duchem.

Vítězslav Kryške coby Krysomor a hostující Petr Houska v roli Lomského (vpravo) ve hře Žert, satira, ironie a hlubší význam.
Foto RADOVAN ŠTĀSTNÝ

fesionálně inspirovaná herecká tvorba.

Celek doplňují Vítězslav Kryške v postavě básníka Krysomora, Milošlav Čížek v ukázněné roli barona z Valtic, Richard Krajčo jako pán z Vranova, Daniel Zaoral coby svobodný pán Kruťas, Jan Odli v roli kováře Konráda, Josef Kalu-

ža jako přírodopisec, Jakub Przebinda v roli čertovy babičky, Markéta Viktorová hraje služku Markétu a Michal Przebinda samotného Ch. D. Grabbeho.

Inscenace Grabbeho hry v provedení všech jmenovaných patří do dvorany slávy ostravských „bezručáků“.

Premiéra za přítomnosti mrtvého autora

OSTRAVA — O čem je vlastně ta hra, ptá se marně divák po shlédnutí inscenace Žert, satira, ironie a hlubší význam z pera Christiana Dietricha Grabbeho. V premiéře ji uvedlo v pátek 17. prosince Divadlo Petra Bezruče v Ostravě. Je přece o tom, jak štamprle alkoholu pomůže snášet denní lidské útrapy, nebo o tom, jak je zlo potrestáno a láska zvítězí nebo ... Ono je to jedno, podstatné je, že se na představení lidé baví.

Režisér Václav Klemens přenesl na pódium kouzelné dialogy, slovní hříčky, vtipné repliky v kabátě, který je absurdní a zcela postrádá logiku příběhu. Ta ovšem patrně nikomu nechybí. Přestože za takových okolností zahrát dobře charaktery jednotlivých podivných postav muselo být náročné, většinu herců se to podařilo.

Představení dominoval, mimochodem i svým převýčeným výkonem, Norbert Li-

chý. Jeho úvodní několikaminutová kreace vstávání a oblékání byla koncertem mima, jen trochu špatně zahraná stala by se nudnou a trapnou. Lichý ji udělal vtipnou, publikum si dokázalo představit, že stejné problémy se vstáváním bude mít po opičce i doma.

Jan Odl nehraje. Je takový, jak ho na jevišti vidíme, a v roli kováře Konráda je dobrý. Nádhernou postavu vyfasoval Roman Harok. Jeho přítroublý Bohumílek s neustálým debilním úsměvem budí v hledišti veselí už jen svým zjevem. Vteřinky, kdy Harok vypadne z role a škleb mu z obličejů zmizí, aby tam hned zase zdomácněl, jsou zanedbatelné. Také čert Miluše Hradské je roztomilý převít, člověk váhá, zda ho zahrnout mezi kladné nebo záporné postavy.

Pro roli Pana Lomského si režisér vybral posilu vskutku excelentní. Nechutný hrbáč v podání Petra Housky z opavského divadla se stal zakomplexovaným intelektuálem, kterému publikum fandí, věří v opravdovost jeho replik a žasne nad téměř akrobatickým výkonem, s nímž Houska hraje tělesné postižení.

Písničky Nikose Engonidise provázející představení trochu připomínají hospodskou kuttálku a jsou tak také interpretovány. Písňové texty Tomáše Vůjtky nepůsobí vůbec násilně, naopak jsou do hry začleněny zcela symbioticky.

Zvláštní pochvalu zaslouží "dřevěná" scéna Marty Rozkopfové, nezařaditelná do žádného období ani stylu stejně jako celá inscenace, zaplňující beze zbytku celé hlediště, přítom jednoduchá a vytvářející prostor pro herectví. K tomu je nutné představit si kostýmy komické už nemožnosti jakkoliv je souhrně zaškaltkovat, jen podtrhující absurdnost celé sešlosti.

Nová inscenace v Divadle Petra Bezruče určitě nebude patřit ke standardním. Je vyjimečná a s nadšením ji jistě přijme jen určitý okruh diváků schopných vyrovnat se s bizarností, absurdnem, někdy až dadaistickým pojetím. Je krásně praštěná a plná invence. Z přístupu herců se dá soudit, že ji ještě dokáží každým dalším představením trochu dotvořit. Závěrečný příchod 150 let mrtvého autora je jen vyvrcholením absurdit, na které se můžete těšit.

IVANA GRAČKOVÁ

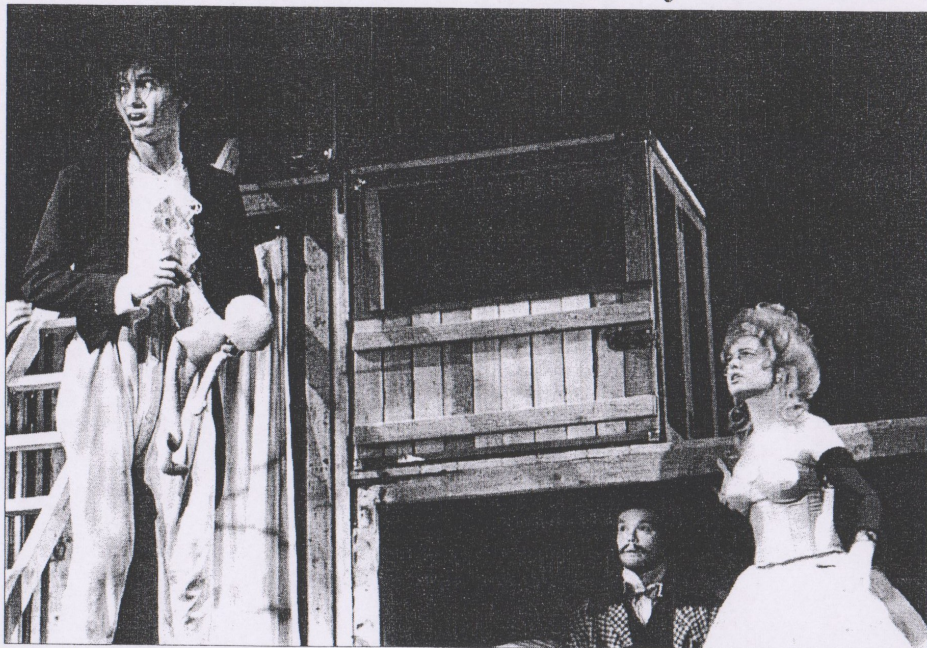
ŽERT, SATIRA, IRONIE A HLUBŠÍ VÝZNAM *Tak netradičně se jmenuje představení, které v premiéře uvedlo v pátek 17. prosince Divadlo Petra Bezruče. Skvěle v něm zahráli mimo jiné i Norbert Lichý a Jan Odl.*
Foto: archiv OV

Inscenace Grabbeho hry Žert, satira, ironie a hlubší význam uvízla na mělčině parodie

Režisér Václav Klemens nastudoval s Divadelní společností Petra Bezruče dvě inscenace stylizované do pohádkové podoby - nejprve Leonce a Léna a nyní Žert, satira, ironie a hlubší význam. Hry napsali němečtí dramatici, Georg Büchner a Christian Dietrich Grabbe v první polovině minulého století. Na rozdíl od jiných jejich kusů nezastaraly. Přesto, že autoři zůstali ve své době nepochopeni, proslavili se po své smrti a dnes jsou trvalou součástí dějin divadla.

Grabbe, který zemřel v pětáctici, za těch málo let stačil napsat několik monumentálních her. Usiloval o německé realistické drama, nebo spojil, například ve hře Don Juan a Faust, rozdílné charaktery intelektuálního vědátora a prostopášného, leč životodárného Dona Juana. Využívá netradičního propojení romantického hrdinství s realistickou kresbou lidového prostředí. Většina jeho her je naneštěstí inscenačně náročnějších, a proto bývá s opatrností řazen k nehratelným autorům (nikde se ale nepíše, že divadlo musí doslovně respektovat text). Výjimku tvoří veselohra o třech dějstvích Žert, satira, ironie a hlubší význam, kterou autor napsal v jedenadvaceti letech spíše pro pobavení svých přátel než pro jeviště.

Tuto zdánlivě nenáročnou frašku, střetující se do poměrů rozdrobeného Německa, režisér Václav Klemens představil formou parodované pohádky. Z klasické pohádky však Grabbeho text přebírá jen určité alegorické rysy, aby o více zaučitel na nesmylné poměry společnosti (podobně je například vystavěna satirická komedie Matěj Poctivý

Soubor divadelní společnosti Petra Bezruče před Vánocemi uvedl premiéru Žert, satira, ironie a hlubší význam

FOTO: MAFa - MARTIN POPELÁŘ

od Ladislava Klímy a Arnošta Dvořáka kritizující poměry v masarykovském Československu). Klemensova režie slevila ze satirického ostří, inspiroje se lidovým humorem a upřednostňuje jednodušší parodii i záměrnou "ochotnickou" stylizaci.

Nejzvláštnější postava Žertu Čert a

dočkala překvapivého obsazení Miluší Hradskou v ušance, kožichu, s výrazně stylizovaným indiánským líčením. Herečka starší generace připomíná spíše hodnou babičku než pekelné kvítko. S ní si musí poradit lidoví chasníci profylující "zápenickou" kulturu a maloměšťácky krátkozrakou společnost. Grabbe-

ho téma nestárne, i dnes by se našlo kvantum básníků Krysomorů, učitelů "nalévajících" sebe i okolí omezujícími poučkami a podobně.

V "bezuručovském" provedení se na prvním místě ocitají vděčné "žerty" s opilci, kantory, hrbáči. Ty stejně rychle zaujmou, jako vyprechají. Představení

tak uvízlo na úrovni určené školnímu publiku. I výklad ostatních postav zůstává v poloze "vděčné" parodie. Herci, spoléhající se většinou na rutinu, je hrají v nepřilíh šťastné ochotnické stylizaci, snad aby se zdůraznila lidovost prostředí hry. O to pozoruhodnější je sledovat počínání si neherců, kteří se v inscenaci představují jako živá kapela, doprovázející výstupy postav (protože mluvené slovo bylo proloženo zpívanými výstupy). Jen jediná scéna - povraždění neviných krejčků koncipované jako umírání hudebníků - na sebe strhne náležitou pozornost.

Neherci občas zasáhnou i výrazněji do děje, jejich bezprostřednost výrazně osvěží druhou část představení, když v prvním byli překvapivě odsunuti do pozadí. Podobnou intenzitou překvapí již jen miniaturní role čertovy Babičky v podání studenta konzervatoře Jakuba Prezbindy. Ještě větším zaskočením potom působí jen částečné využití nápadité vertikální scény od Marty Roszkopfové. Svou patrovou skladbou metrových či větších kostek přímo vybízí k neustálé akčnosti, herci ale opakovaně hrají pouze se žebříkem v centru jeviště, ostatní části scény jsou pouze na jedno použití, podobně jako mnohé výrobky konzumní společnosti (výrazný kontrast nabízí scénakoridor v inspirativní inscenaci Leonce a Lény). Nejzdařilejší "sekvence" s vděčnou scénou opilců, originálním zabitím třinácti krejčovských kolegů nebo odvážné vměstnání herců do úzkého kámlíku včetně působivého obrazu Čerta v rozpáleném krbu jsou už slabou ukázkou toho, co by moderní divadlo nabídlo.

MARTIN JIROUŠEK

Autor je spolupracovník redakce

Divadelní společnost Petra Bezruče - Christian Dietrich Grabbe: Žert, satira, ironie a hlubší význam. Překlad Zbyněk Sekal. Režie Václav Klemens. Dramaturgie Petra Koluřová. Výtava a kostýmy Marta Roszkopfová. Hudba Nikos Engonidis. Premiéra 17. prosince v Divadle Petra Bezruče v Ostravě (psáno z představení 19. prosince).

Režisér Václav Klemens chystá v DPB premiéru na pátek 17. prosince U Bezručů chystají čertovskou premiéru

OSTRAVA – Komédie Christiana Dietricha Grabbeho bude mít svou premiéru v Divadle Petra Bezruče v Ostravě příští týden v pátek 17. prosince. Začátkem tohoto týdne už herci zkoušejí na téměř definitivní scéně Marty Rozskopfové. A jak daleko je s přípravami sympatický režisér Václav Klemens?

■ **Pane režisére, o čem je hra s podivným názvem?**

“Hra se jmenuje Žert, satira, ironie a hlubší význam. Je to, pravda, takový velmi zvláštní, neobvyklý název. Zatímco jiní autoři pojmenují svá dramata podle děje nebo hlavních postav, tak Grabbe vyjmenovává autorské prostředky výpovědi. Navíc přidal podtitul Veselohra založená na zásadním světovém názoru, což je další dramatikův žert. Veselohra to sice skutečně je, ale oním zásadním světovým názorem je myšlenka, že čerti jsou, že čerti existují.”

■ **A jsou?**

“No já jsem jich teď v neděli viděl spoustu, takže asi jsou.”

■ **Má Grabbeho hra také nějakou dějovou linku?**

“Má, ale pro autora je druhotná. Celý příběh je skutečně žertem. Mezi trojici uchazečů o duši, tělo a peníze mladé, krásné hraběnky Adelaidy vstoupí zmiňovaný čert a trochu zamíchá prioritami mezi nápadníky. Ale celý děj slouží jen k rozpoutání hry neuvěřitelných situací, groteskních výstupů a vtípů, ale také satirických výpadů proti literatuře, divadlu a jeho divákům. Výpady se samozřejmě mnohdy týkají Grabbeho současníků, což v případě naší inscenace odpad-

lo a zůstaly myšlenky, které si ponechávají platnost do dneška.”

■ **Prováděli jste nějaké aktualizace těchto ironických narážek?**

“Až na nepatrné výjimky jsme se do přímých aktualizací nepouštěli.”

■ **Pokud se ztotožňujete s Grabbeho myšlenkami, jak se srovnáte s režírováním divadla, které autor vlastně ironizuje a napadá?**

“Je jednou z pěkných věcí, že Grabbe nenechává na pokoji nikoho, na nikom nene-

**Žert, satira a ironie zní název
nově připravované hry, založené
na myšlence, že čerti existují.**

chá nit suchou – včetně sebe sama. Takže proč by i divadlo na sebe nemohlo namířit satirický osten!”

■ **Jak jste tentokrát využili prostor divadla?**

“Hrajeme na jevišti a v prostorách pod jevištěm jsme vytvořili malé orchestrístě v parametrech pro venkovskou kutáčku. Bude nás doprovázet kapela v nástrojovém složení bicí, kontrabas, akordeon, kytara. Naším výrazným přídatkem k inscenaci jsou totiž písničky. Grabbe využívá vhodné okamžiky k autorské improvizaci. My jsme si tedy ještě vynašili místečka, která se nám zdála pěkná pro rozehrání prostřednictvím písniček. Na texty Tomáše Vůjtky je složil Nikos Engonidis.”

■ **Jak to vypadá s hereckým obsazením, vzládli jste to vlastními silami nebo zvete hosty?**

“Poprvé u nás bude hrát Josef Kaluža, který k nám v lednu přejde do angažmá z opavského divadla. A z Opavy budeme mít ještě jednoho hosta, Petra Housku. S oběma herci jsem už spolupracoval v divadle v Opavě a byla to spolupráce příjemná a vydatná. V roli čerta uvidí diváci Miluši Hradskou a čertovu babičku hraje Jakub Przebinda. Lucka Žáčková vystupuje jako Adelaida a trojici nápadníků nám předvedou již zmiňovaný Petr Houska, Daniel Zaoral a Richard Krajčo. Velmi pěknou úlohu venkovského kantora má Bertík Lichý.”

■ **Už jsou jasné herecké polohy jednotlivých postav?**

“Teprve se dotvářejí, ještě máme před sebou téměř dva týdny zkoušení. Já osobně považuji za nejdůležitější, aby se předloha stala záminkou a východiskem pro rozpoutání tvořivé hry, pro lehkou míru stylizace. Jako režisér přicházím za herci s jasnou představou, kterou jim dávám všanc. Herec je kolikrát schopen nabídnout a přijít na věci, které jsou lepší, než původní záměr. Nelze samozřejmě chtít po herci, aby vytvořil nějaký kompletní náhled na celou hru, ale ve smyslu řešení jednotlivých situací je dobré otevřít mu velké pole působnosti.

■ **Předpokládám, že jste si Grabbeho hru nevybrali proto, abyste v prosinci hráli něco s čerty. Takže proč?**

“Předpokládáte správně. Myslím, že tato hra nemá šanci být s patričnou diváckou odezvou uvedena v kamenném divadle. Patří právě sem, kde komunikace s divákem je velmi otevřená.”

IVANA GRAČKOVÁ